

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő :

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő :

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kladóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

Egyházi kincseink.

A kelyhek.

Multunknak, lelki és művelődési életünknek gyönyörű és nagybecsű emlékei az egyházi emlékek. Igazi kincsek, melyek elődeink áldozatkészsége, jóízlése, Isten iránt tanúsított alázatos hódolata és hálája, de ezzel együtt a nálunk virágozó művészet tanubizonyágai.

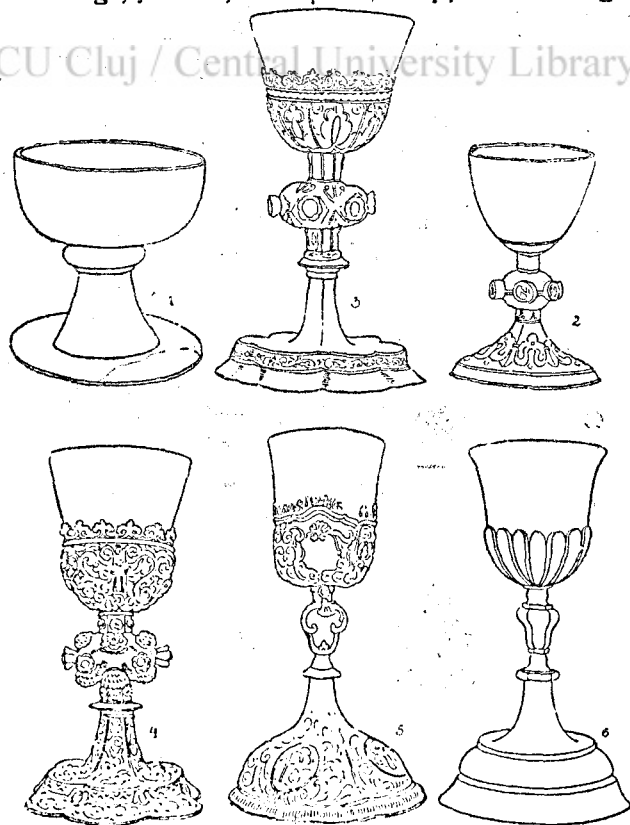
Némelyik darabhoz lélekemelő szent hagyományok fűződnek. Mások oly régiek, hogy már még a hagyomány is elhallgatott róluk. De mindenikhez oda kapcsolódik a vallás és az egyházi élet ezer emléktől megszentelt tudata. Szeressük, becsüljük, féltjük és őrizzük a szép és szent emlékeket, melyek egy küzdelmes, nagy múlt bizonyágai; mert apánk szellemét, multunk gyöngyeit, dicsőségét és szépségét becsüljük bennük.

Egyházaink vezetői ismerik ingó műkincseink nagy anyagi és erkölcsi értékét; azonban számos egyházközségben hiányoznak az egyházi szerelvények történelmi adatai s ilyen helyeken megtörténik, hogy ezekről az emlékekről még kezeleiknek sincs elég ismeretük. Az egyházközségek népe

pedig gyakran megközelítőleg sincs tisztában egy-egy pohara, kelyhe vagy kannája korával, izlésével és értékével. Éppen ezért legalább általánosságban s főként a belső emberek számára tájékoztatást kívánunk nyújtani egyházi emlékeinkről (klenodiumok, kincsek). Ezzel az alkalommal a gyakran előforduló, majdnem legszebb emlékekről, a kelyhekről szólnunk.

A kehely neve, rendeltetése, anyaga.

A kehely neve a magyarban a német *kelch*-ből alakult. Félézer évvel ezelőtt még *kelh*-nek irták és mondták. A hogy a keresztény lett magyarok első, egyszerű, kis templomai megépültek, kétségtelenül mindeniknek volt már helyhe is. Mert a kehely a római katolikus egyházban a miseáldozat szent edénye volt, mely Krisztus vére befogadására szolgált, s azt a misénél kétségtelenül minden egyházközségben használták. Ezeket a kelyheket legelőbb majd mindig a püspökök, később más kegyurak is ajándékozták. Anya-

Kehelyminták: 1. román izlésű. 2. átmeneti [XIV. sz.] 3. csücsíves [XV. sz.] 4. renaissance [XVI. sz.] 5. barokk [XVIII. sz.] 6. empire [XIX.]

guk már eleinte is bizonyára lehetőleg nemes fém volt, mert a régebbi használatos fa-, üveg-, cserép-, szaru- és elfántcsont helyeket a IX. századi zsinatok kiküszöbölték.

A nálunk fennmaradt kelyhek csaknem kivétel nélkül ezüstkelyhek, több-kevesebb aranyozással s a mit a nép közhite rendszeren aranynak tart, az is csak aranyozott ezüst. Elmöndhatjuk, hogy minden középkori kelyhünk misekehely. Ezek nagy része a reformáció alkalmával a megreformált gyülekezeteknél is használatban maradt s az Úrvacsoránál borosztásra szolgál sok helyen ma is.

A kelyhek kora, izlése, részei.

A kelyhek korára a hol más adatunk nincs, ott mindig kivételi formajukról, *izlésükről* következtünk. Ugyanis mint mindennek a világon, úgy a kelyheknek is meg volt a maguk divata s ez a divat, mint mindenben, a kehelynél is bizonyos ideig tartott. Ezért *ha egy izlés időhatárait ismerjük, akkor hozzávetőleges pontossággal megtudjuk határozni a kelyhek korát is.*

A mióta a magyar egyházakban a kehelyt használják, az utolsó száz évig a kelyhek készítésében rendre négy fő izlés (stílus) uralkodott: 1. a *román*, 2. a *csúcsíves* vagy *gót*, 3. a *renaissance* (róneszánsz) és 4. az ebből fejlődött *barokk*-izlés. Találunk ezeken kívül csekélyebb számmal a XVIII és XIX századból *rokoko* és *empire* (ampir) izlésű kelyheket is.

Ezek jellemző vonásait a kehely *alakján, arányain és díszítvényein* ismerjük meg. Ehhez pedig újra ismernünk kell a kehely részeit.

Minden kehelynek *négy főrésze* van, u. m. 1. a *kupa* vagy *csésze*; 2. a *nyél* vagy *szár*, 3. a *nyélgomb* és 4. a *talp*. Ezekből természetesen legtöbb a kupa vagy csésze, mert ez tartalmazta az Üdvözítő szent vérét jelentő bort. A nyél vagy szár és a nyélgomb a megfogásra, a talp a lehelyezésre szolgál.

A román izlés kora.

Mikor a magyarok a kereszténységre tértek, akkor Európában a nyugati kereszténységnek szelvében a *román izlés* divatozott.

Ez az izlés a nyugateurópai nagy román népeknek főleg az *olaszoknál* és *franciáknál* fejlődött ki, kik a régi rómaiaktól származtak), s onnan terjedt el a román káth. egyház útján. A magyarokhoz a kereszténységgel együtt szintén ezektől, de részben németek és szlávok útján került.

Ennek az izlésnek főismertető jele a *tömör alak* s tagolásában a *kör, henger és gömb* használata. A román stílusú kehely kupája félgömb, kehelynyél ritkán van s ha van, akkor gömb vagy rövid, *tömör hengerek* összetétele, mondhatni csokra. A talp köralakú *Díszítmény* vagy nincs, vagy nagyon kevés van. (1 kép 1 sz.) Ez az izlés a magyaroknál az egyházakban Szent István korától a

mongol tatárjárásig (1000—1241.), sőt az Árpád-királyok kihalta tájáig (1301.) uralkodott.

Ilyen hely azonban egyetlen Romániához tartozó egyházközségben sincs használatban. A hosszú századok alatt legnagyobb részben elpusztultak, vagy más izlésű, újabb darabokkal cserélődtek ki. Erdélyben még muzeumi megőrzésben is csupán egyetlen rongált darab maradt reánk, egy régi szász templom romja alól, a nagyszebeni Bruckenthal-muzeumban.

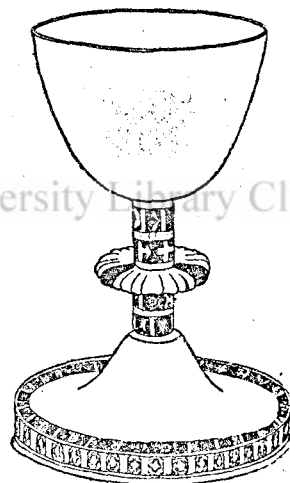
Az átmeneti izlés.

Az építő művészetben már a nagy mongol tatárjárás előtt (1228 tájban) megjelentek Erdélyben az újjáépített gyulafehérvári püspöki székesegyházon a *csúcsíves izlés* első nyomai. Az ötvösségben azonban ez az izlés csak jóval később jelentkezett. Sőt egy ideig a kelyheken a román és csúcsíves formák és díszítmények vegyesen fordultak elő. Az ily emlékek az *átmeneti korszak* darabjai. (1 kép 3. sz.) Ilyen a híres *vizaknai* kehely, ilyen a *czegötelki* reormátus egyház kelyhe. A

szerényebb emlékek közül képben is bemutatjuk egyik unitárius egyházközség Kolozsvárt őrzött ezüst kelyhét. Ezek nálunk a XIV században divatoznak, de még a XV. század első negyedében is előfordulnak.

A csúcsíves korszak.

Ekkor már a *csúcsíves izlés* sok helyen virágkorát élte. Ennek a stílusnak Dél-Franciaország volt az igazi hazája. Itt és az olaszoknál nyerte a klasszikusnak tartott románnal szemben a *barbár, gót* nevet; bár a gót

500 éves kehely a kolozsvári unitárius kollégium birtokában.

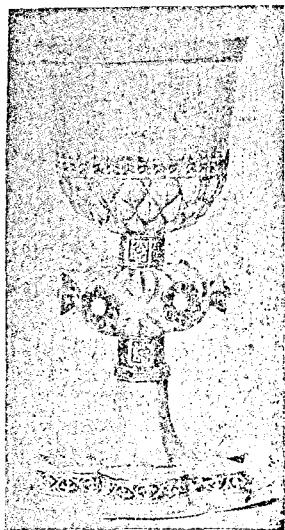
néphez ennek az izlésnek semmi köze sem volt. Felénk német közvetítéssel hatott legerősebben.

Jellemző sajátága a *karcsu, könnyű alak*, a *fölfelé, a magasba törekvés* s jellemző benne a *csúcsíves dísz*.

Ez az izlés lényeges változásokat eszközölt a kehely alakján is. A csúcsíves kehely magasabb és karcsúbb lett, mert minden lényeges alkatrésze megnyúlt. A kupa vagy csésze félgömb helyett *tölcsér* vagy fordított kúp alakját vette föl, melynek csak mintegy a felső felerésze maradt simán, míg alsó részét legtöbbször *díszes csészekosár* övezte, s ezen sokszor „a fémek virágát”, a zománcot találjuk, ragyogó színekben. A nyél lényeges alkatrészé fejlődik s mindig sokszögű hasábalakú. A nyélgomb díszes. Gyakran *gombívszák* (rotulus), ékkötánzatok, máskor Jézus, Mária, vagy az ajándékozó neve, vagy apró tornyocskák díszítik. A talp nem köralakú többé, hanem majd mindig *halkarélyos* és talpszárával meredeken emelkedik a nyélhez. (1 kép 2 sz.)

Ez az izlés Erdélyben gyönyörű emlékeket alko-

3. tott. Magyar egyházainkban legalább százra tehető a még ma is használatban levő, vagy néhol muzeumi megőrzésbe helyezett csúcsives kelyhek száma. Készítésük ideje Erdélyben a XIV. század végétől egészen a XVI. század végéig eltart. Emlékei közül való a *körtvélyfái* sz. református egyházközség kissé megviselt, de értékes nagy aranyozott ezüst kelyhe is.

A körtvélyfái református egyház 400 éves kelyhe.

A renaissance izlés.

Azonban mikor nálunk a csúcsives izlés diadálra jutott, akkor már Olaszországban megjelenik a *renaissance* (rőne-szans.), az *ujjászületés* izlése.

Ez a stílus fölújította a régi görög és római művészetek, s az ötvösségben bizonyos mértékben a román izlésnek műformáit. Ez az izlés hozzánk Németország felől h-tott legerősebben, aminek oka kétségtelenül az, hogy sok ötvösünk tanult ott, sok miniatúry, rengeteg példa s nem egy ötvös-mester is jutott onnan hozzánk.

Azonban nekünk lassabb léptekkel haladó, gondoktól vert országunk és életünk volt. Lassabban követtük a divatokat is. A renaissance izlés ötvösemlékeiben csak lassan hódít tért magának s bár egyes formái fölűnnek: egészében nagyon későre ver gyökeret. Sőt elmondható, hogy egészen tiszta renaissance kelyh talán egész Erdélyben se készült s ahol van, az a külföldről jutott ide. Ellenben a csúcsives izléssel ez az új stílus sokszor ölelkezik s nem egyszer gyönyörű olyan emlékek születtek, melyek mind a két izlést tükrözik.

Egyébként a kelyheken a renaissance-izlést főleg a kehelykupa virágkehelyhez, vagy néha félgömbhöz közeledő formája, a csészekosár renaissance gyümölcs- és virágdiszitményei, a nyélgomb gömbölyű alakja és a kerek talp jellemzik. Nálunk azonban a csésze, nyél, és talp majd mindig megtartják a csúcsives formájukat s a renaissance inkább a diszitményekben uralkodik. (1 kép. 4 sz.)

A barokk izlés.

Mire aztán a renaissance izlés kiszorította a csúcs-ívet, addig az Olaszországból kiinduló *barokk* művészet is rég megérkezett hozzánk. Ott már a XVI. században virágzik. Az ellenreformáció, vele a jezsuiták s az új éleire lendült vallásosság pompázóbbá akarták tenni a templomokat s ezek szerelvényeit. Ily irányban fejlesztették a renaissance formákat is. Így jött létre az a stílus, melyet a csigásodó, fodros vonalak és formák jellemeznek. Neve a portugál *barocco*-tól (csigagyöngy) származik.

Ez az izlés nálunk a XVII. században épen úgy vegyülve jelenik meg a renaissance-szal, mint ez előbb a csúcsivesvel. Akkor már kevés öntudatos ötvös-művésztünk volt. A szebb és jobb kelyhek készítői is inkább jobb mesteremberek, mint művészek, akik nagyon vegyesen használtak mindenféle eljük kerülő mintát. Éppen ezért az erdélyi barokk kelyhek, még a híres Hann Sebestyén-féle darabok is, inkább diszitményeik által barokk emlékek.

Különben a barokk izlés a kehelynél a csészét tulipánszerűen kihajló ajakkal s nem csészekosárral, hanem a csészéből nagyon domborítva vert diszitményekkel alakítja. Nyele hengerded, nyélgombja gömb, néha körtealaku, sokszor tulhalmozott s talpa tisztább példánál köralapú. Azonban az utóbbi vonás sem általános s nálunk a XVII. században készített barokk vagy barokkos kelyheknek nagyon sokszor hatszorosan tagolt talpa van. Az ily izlésben készült kelyhek kora Erdélyben a XVII. század második felétől kezdve jóformán 1800 tájáig kinyulik. (1 kép. 5 sz.)

A rokokó és az empire.

Franciaországban XIV. Lajos halála (1715) után többféle izléskíséret dolgozott. Ezek közül a *rokokó* az, mely messze túlterjedt szülőhazája határain. Ennek az izlésnek alapeleme a *kagylóalak*. (Rococo: kagyló.) Igazában az egész a barokknak még pompázóbb továbbfejlesztése. A bájos, kecses stílus olyan hatást tesz reánk, mintha barokk minták, alakok és vonalak virágba borultak volna benne. Nálunk a kelyhek közt ennek az izlésnek 1740—1800 tájáig kevés emléke van.

A rokokót már nem tudták fokozni s ekkor a *művészi alkotás újra visszatér az egyszerűhöz*. Ennek a divatnak kapóra jöttek mintául a Nápolyi vidéki ásatások római emlékei. Midőn aztán Franciaországban I. Napoleon császárrá lett (1804), korának és hazájának művészete fölkarolta ezt az antikutató irányt s ez az új udvari izlés lett az *empire* (ámpír: császárizlés). Egyszerű ókori alakokat utánoz: egyszerű babérgirland, meandervonal, szalagsokor stb. díszeket használ s nálunk a disztelenségig is leegyszerűsödik. (1 kép. 6 sz.) Franciaországban sem sokkal élte új Napoleont. Nálunk kora a gyáripari készítmények idejéig ér, amikor elhal a művészi lélek munkája s átveszik szerepüket a gépek.

*

Ha most már ezek után végigtekintünk ma is használatban levő kelyheinken: hat század emlékeit becsüljük bennük. Nem egynek anyagi értéke is tízezzel mérhető s a hozzájuk fűződő emlékeket a világ semmi kincse meg nem fizeti.

Órizzuk és kezeljük tehát mindeniket gondal és meleg szeretettel; ragaszkodjunk hozzájuk és emlékeikhez egész lelkünkkel. És midőn szent szertartásainkban bármelyiket használjuk: szállja és szentelje meg lelkünket az a múlt, amely annyi gyönyörűséget és nagy emléket hagyott ezekben az alkotásokban reánk.

Kelemen Lajos.

A néma ördög.

Részlet Dr. Makkai Sándor
ref. püspökhelyettes „Ird meg,
amiket láttál!” című új könyvéből.

Az emberi lélek nem arra van teremtve, hogy néma legyen, hanem hogy érvényesüljön, s megnyilatkozzék, bizonyosságot tegyen magáról. Arra van teremtve, hogy beszédes bizonyosság legyen Istenről ebben a világban: szelid dal, vagy zengő, harsogó himnus.

És a bűn is nem azért fészkel meg a lélekben, hogy néma maradjon, hanem hogy kinyilvánítsa a maga lényegét az emberek által a világban. A bűn az emberi lélekből istenkáromló, hazug, kárörvendő, cinikus bizonyágtételt akar formálni a maga szolgálatában.

Igy jövünk rá arra, hogy a néma ördög a Sátán hadseregének mindig az előőrse, az első rohamcsapata a lélek ellen, amelynek az a pokoli hivatása van, hogy elnémítsa a lélekben a jobb természet szavát, elnyomja az égi himnus hangjait, de csak azért, hogy kitörni, felülkerekedni segítse benne a pokol ördögeinek diadalordítását.

Figyeljük meg, hogyan cselekszi ezt? Úgy, hogy *tűrhetelenné* teszi magát a lélekre nézve.

A lélek nem tudja tűrni, nem bírja elviselni a némaságot, mert hiszen az a lényege, hogy beszéljen. A néma ördög kint okoz annak a léleknek, amelyet megszáll, elviselhetetlen kinokat, amelyek ellen az egész természet fellázad. De ő épen ezt akarja. Az a célja, hogy a lélek minden erejéből igyekezzék *kiűzni* őt. Oh, de az a mi végzetünk, hogy nincs erőnk ehez, hogy a magunk erejéből meg nem tehetjük! *Segítség*re van szükségünk, hogy megszabadulhassunk a néma ördög fojtogató nyomásától! A lélek kétségbeesve kapkod maga körül, hogy merre szabaduljon, keresi a hangot, a szót, ami megváltsa! . . . És épen ez az amire a néma ördög törekedett. Mikor ez a feszültség már elviselhetetlen, *egyszerre megjelenik egy egész csomó más ördög, aki vállalkozik, hogy kiűzi a néma ördögöt!* Mert ilyen az ördögök szolidaritása! S a boldogtalan emberi lélek elfogadja, megragadja az *ördögök segítségét az ördög ellen!*

Ördögöt ördöggel üzni ki! ez a legszomorubb, a legvégzetesebb emberi tévedés és csalódás! Mert ez az ördög diadala az ember felett, aki egyik alakjában kiűzeti magát, hogy a másik alakjában még nagyobb nyomoruságba vessen! Ördögöt ördöggel üzni ki; mi más ez mint a főnyomorgatótól kérni segítséget a saját nyomorgató szolgái ellen! Ez a néma ördög célja és

íme, saját életünk is ezerszer bizonyítja, hogy mi ezt az ördögűzést folytatjuk, veszünkre.

A gyermek, aki nem akar, nem tud bocsánatot kérni, a tűrhetetlen nyomástól úgy akar szabadulni, hogy megkeményíti szívét és makacshitetessé válik, hogy megkeményíti szívét és makacshitetessé válik, hogy ezzel bosszút a szülőin. De mit használ ez neki? Nemde éhe marad, a játécai érintetlenül hevernek s ő magtönkre teszi napját vele. Az ifjúnak is tűrhetetlen a néma ördög fojtogatója, mikor a csábítónak nem tud ellentmondani, el akarja üzni ez az ördögöt, de úgy üzi el, hogy bűnre bűnhalmozva élvezetekbe fojtja és hazug ujjongásokba akarja feloldani az elnyomott lélek bilincseit és minél inkább fut a néma ördög s minél jobban zendül fel a mélyből a hazahívó tisztaszózat, most már annál inkább dobja magát az ördögök karjaiba . . . A megsértődött házastársaknak kín a hallgatás, de ők a hamis önértékördögének bástyáiba húzódnak vissza, vagy sértegetés durva ördögének adják át a szót, vagy menekülnek a néma otthonból, hogy máshol keressenek vigasztalást . . . de belepusztul lelkek és összeomlik egész életük az ördögök segítő kezei közt. A nyilvános élet sebeinek fekélyeinek elhallgatása minden emberi lélekben undort és gyötrelmet okoz . . . de az emberek úgy akarnak segíteni ezen, hogy együtt ordítanak a farkasokkal és ez útált világban való érvényesülésben keresik a gyógyírt . . . De van itt gyógyulás! Nem elaljasodás-e ez? . . . A Isten szolgái, akiket a néma ördög fogva tart, hogy ne tegyenek bizonyosságot az ő Urukról, azzal vigasztalják magukat, hogy nem jó a gyököt a disznók elé hányni s hogy a világ nem érdemes a bizonyágtételre . . . de nem lesznek a kiégett, kiszáradt, összetört cserépmécsesekké, amely a szemétrevaló, megizetlenségű sóvá, ami nem való egyébre, hanem, hogy meg tapossák? És az egész világ, amely nem tudva bizonyosságot tenni a testvériség és béke mellett a bosszú gondolatával kárpótolja magát s a elégtétel jelszavait kiabálja: nem teszi a mag számára pokollá a földet, amely mindenütt be szakad alatta?

Oh, ez a régi, átkozott ördögűzői módszer a mi végzetünk, testvéreim!

Mert az ördögöt csak az Isten, a bűnt csak a tisztaság üzheti el. A gonoszt csak jóval lehet legyőzni! Nem adatott az ég alatt más néma, amely által megtartatnunk lehet és kell, csak dicsőséges Krisztus neve! Ez a csodálatos Isten ember az egyedüli igazi Ördögűző ma és ökökkel

Az ostromállapot kiterjesztése.

Románia nyugati határszélén a hadiállapot egy pillanatra sem szűnt meg, sőt a határösszetűközések idején még szigorubbá is vált. A nyugati hadsereg parancsnoksága ez incidensek elsimulása után, ez év január 25-ik napján rendeletet bocsátott ki, amely az ostromállapotot oly területekre is kiterjeszti, ahol az mostanig nem volt hatályban. E terület határa az a vonal, mely Máramarosszigettől Désen, Apahidán, Székelykocsárdon, Nagyenyeden, Gyulafehérváron és a Kárpátok gerincén át Verciorováig terjed. Ettől a vonaltól nyugatra eső területen ostromállapot van, míg a keletre eső országrészben megmarad az élet rendes menete s az igazságszolgáltatás eddigi rendje.

Az ostromállapot rendelkezései azonban —'eltekintve a régi hadizóna területétől — nem szigorúak. Azok értelmében hadbíróság elé kerül az alkotmány, az állam biztonsága vagy a közbiztonság ellen elkövetett vagy megkísérelt bűncselekmény, továbbá az élet rendes menetét gátló, rémhírek terjesztése, úgy szintén a csapatok elhelyezéséről és a katonai hatóságok intézkedéseiről szóló bárminő hírek terjesztése, katonafegyverek és lövészek be nem adása, úgy szintén az is, ha valaki ilyenek elrejtéséről tud s azt katonai parancsnokságnak be nem jelenti, végül a közérdeket szolgáló berendezések megrongálása.

Ezeken kívül azonban minden a rendes szabályok uralma alatt maradt, tehát az ostromállapot a törvényes, békés életet élő polgárokat hivatásuk folytatásában nem akadályozza.

Nem kutatjuk az ostromállapot elrendelésének okát. Nem is tiltakozunk az elrendelése ellen. Utóvégre az minket, törvényiszteelő és törvényes uton járó békés magyar állampolgárokat egyáltalán nem érint. Hogy egyáltalában irunk róla, ez azért van, mert kötelességünknek érezzük a mi népünket minden őt érdeklő dologról tájékoztatni. Ezenkívül nyomatékosan fel akarjuk hívni arra, hogy nyugodtan, minden izgalom nélkül folytassa megszokott életét s tartsa tiszteletben a törvények és a hatóságok rendeleteit.

Egyébként úgy értesültünk, hogy az ostromállapot a közel napokban meg is szűnik.

Olvassa a „Pásztortűz“-et.

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A
MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉ-
BEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.

KÜLFÖLD

A megszállás gazdasági eredményei.

A francia megszállás igazi céljai felől még mindig tájékozatlan a világ. Néha úgy tüntetik föl a franciák, mint kizáróan gazdasági kényszerű intézkedést, néha maguk a franciák is bevallják, hogy Németország teljes politikai letörését akarják elérni.

A gazdasági előnyökre alapított tervek jórészt megbuktak, Franciaország Németországból erőszakkal nem tud köszönet és ipari anyagot kisajtolni. A megszállott vidék német lakosságának minden rétege tovább is összetart és ellenáll. A megszállott területeken a vasut, pósta, táviró nem működik.

A franciák kitartanak a megszállás mellett. Az első lépések megtétele után nem igen van visszavonulás a franciák számára. Így ők is szívesen kitartanak emellett. Az engedékenység politikája a Poincaré kormány bukását okozná és ezt mindenáron el akarja kerülni a mai francia rendszer. A németek ellen a sztrájkok és egyéb ellenállások nagy mértékben fokozzák a gyűlöletet. A sajtó szintén szítja a háborus hangulatot. Ujabban azzal tüzelik a francia közvéleményt, hogy Oroszország serényen fegyverkezik Németország támogatására. Föltálatják azt a hírt is amit a román kormány többször megcáfolt, hogy t. i. a lengyel és román határon az oroszok csapatokat összpontosítanak. Mindebből persze azt a következtetést vonják le a franciák, hogy a Ruhr-vidék megszállását fönn kell tartani s ezzel a német-orosz szövetséget legfontosabb erőforrásaitól meg kell fosztani. Jön tehát a tartós megszállás, amelynek alighanem az a végső célja, hogy a megszállott területeket végképpen elszakítsák Németországtól.

Zavargások Bajorországban. Münchenben, Bajorország fővárosában nagy tüntetések zajlanak le az idegenek ellen. A tömeg berontott azokba a szállodákba, ahol franciák és belgák laknak és mindent összetört. A tüntetést csak nagy rendőri erővel lehetett elfojtani. A hatóságok fölkerítették a francia és belga tiszteket, hogy családjaikat küldjék haza, mert életükért nem tudnak jóállani. Németország más városaiban, így Koblenben, Mainzban is elkeseredett tüntetések folynak a megszállás ellen. (Essen városában történt, hogy egy leánynak, aki francia katonákkal színházba ment, német tüntetők levágták a haját).

Olaszország magatartása a megszállás kérdésében. Amint ismeretes, a franciák által megszállott területen olasz mérnökök is működnek. Mussolini miniszterelnök a parlamentben magyarázatát adta Olaszország magatartásának. Kijelentette, hogy Itália csak a

gazdasági kényszer-intézkedéseket támogatja, de Németországgal szemben semmi politikai vagy katonai föllépésre nem hajlandó. Ebben a tekintetben teljesen egyetért Angliával és semlegességét mindvégig megfogja őrizni.

Összeül a Népszövetség tanácsa. E hó 25-én. a Népszövetség új ülészsakra gyűl össze Genfben. A tárgyalások rendjén szerepelnek a magyar-cseh határrendezés kérdései is. Főként a Salgótarjáni bányavidék hovatartozásán fognak dönteni. A tárgyalásokon Magyarország kiküldöttei is részt fognak venni.

Olasz hangok. Egy olasz politikus röpiratot adott ki, amelyben a szlávok rágalmait ellen védelmébe veszi a magyarokat. Azt írja, hogy a világháborúban a csehek, horvátok, galíciai lengyelek szintén az olaszok ellen harcoltak és ezek a békekötések értelmében nem-hogy kártérítést fizetnének, de még ők lépnek fel követelésekkel. Olaszországnak nem szabad Magyarország romlásán dolgoznia, mert a magyarok 1918 óta az olaszok jóbarátai, míg a szlávok a múltban is ellenségek voltak és a jövőben is azok fognak maradni.

HÍREK

Olvasóinkhoz.

Tisztelettel felkérjük előfizetőinket, illetve olvasóinkat, hogy a szerkesztőségi üzeneteket figyelmesen olvassák el minden számban, mert a levelezéseket, előfizetési felkéréseket a szerkesztőüzenetekben közöljük idő és költség kímélés céljából.

Ugyancsak felkérjük előfizetőinket, hogy előfizetési hátralákaikat szíveskedjenek kiegyenlíteni, hogy a lap küldése akadályokba ne ütközzék.

A csomagforgalom ez idő szerinti szünetelése miatt azon helyekre, ahová a Naptárakat több példányban keil küldeni, a csomagforgalom megindulásáig nem küldhetjük. Szíveskedjenek türelemmel lenni, a csomagforgalom megindulása után azonnal megtörténik a Naptárak szétküldése.

Páris hódolata Petőfi szellemének. A világ-hírű francia Sorbonne-egyetem fényes ünnepséget rendezett Petőfi emlékezetére. Francia és magyar szereplők méltatták a magyar lángész dicsőségét. Nagy föltűnést keltett Monzie szenátor beszéde, amelynek némi politikai színezete is volt. Magyarországot eddig fekete listára tették — mondotta — pedig megérdemli az őszinte rokonszenvet. Érdeklődjenek eziránt a franciák és akkor tudni fogják, hogy Magyarországgal szemben milyen magatartást tanusítsanak. Magyar részről Pekár Gyula mondott nagyhatású beszédet. A közönség soraiban ott voltak a külföldi diplomaták, írók, művészek

nagy számmal. Az óriási és előkelő közönség lelkes tüntetésekben adott kifejezést Petőfi iránt való hódolatának.

A gyógynövénytermelés felkarolása Erdélyben. Az Erdélyi Gazdasági Egylet Növénytermelési Szakosztálya a héten ülést tartott, amelyen a gyógynövénytermelésnek és a vadontermő gyógynövények gyűjtésének megszervezését határozták el. A gyógynövénytermelés egyik fő akadálya volt eddig a vásárlás hiánya. Most azonban a termést előreláthatólag sikerülni fog világgiazi áron értékesíteni. — Tekintettel arra, hogy az örökös rekvirálások és maximálások miatt a gazdaság közönség a gabona termeléséről az ipari, kereskedelmi növények termelésére tér át és a szárításhoz szükséges épületek is rendelkezésre állanak — minthogy azok a földreform kapcsán feleslegessé váltak — a gazdák nagyobb területeket fognak gyógynövénytermelésre beállítani. A szakosztály a gyógynövénytermelőket és gyűjtőket a cukorrépa termelők módjára óhajtja megszervezni. (A gyógynövények gyűjtését és termelését ismertetni fogjuk.)

Harmincezer gyermek iskola nélküli. A múlt csehek uralma nem nagyon virágoztatta föl a Ruthénföld művelődését. Sok iskolában tanító sincsen, sokat járványok miatt kellett bezárni. Legsomorubb, hogy a gyermekeknek nincs ruházata, amiben iskolába mehetnének. Egy kimutatás szerinti harmincezer gyermek marad ez évben iskolázatlan nélkül.

Uj költemények. Szombati-Szabó István: Életem. Versek. (A Kalácsa kiadása. Kolozsvár, 1922. 88 l.) Erőteljes egyéniség sugallta ezeket a verseket, színes érzések sokszor komor, de mindig őszinte megnyilvánulásait. Az örök uralmu szerelem főként a *Széfaciklus*-ban tűnik elő, inkább epedő, de sokszor lázongóan vágyódó dalokban. Ez az érzés szerencsés egységben jut kifejezésre a *Decrescendo*, *Szerelem* és *Stiriában* című költeményekben. A kötet másik része: az *Életem* több jellemző darabot nyújt. A *Viaskodás önmagam ellen* adja meg főként a költő lelkének igazi tükrét: ellentétes érzelmek tombolnak abban, oly ellentétesek, mint a tűz meg a víz. De vannak itt is költemények, melyek művészi összhangról adnak tanubizonyosságot, mint: *Mi lesz vajjon?*, *Kiki maga mesterségét folytassa*, *Élet-látás*. A legközelebb áll hozzánk, mert nemcsak a maga legsajátosabb érzéseit, hanem faja gondolatait tolmácsolja, a harmadik rész: *Hitvallások messiások földjén*. Itt van Szombati-Szabó István igazi költői földje, itt várjuk mi az ő további munkálkodását! A bus magyar erdő zugása, a régi pátriától való szívemarkoló bucsuzás épp úgy megrendített, mint Vak Vazul panaszkodása. A költővel együtt időztünk a Magyar Gangesz szent partján, éreztük a magyar paraszt sorsát 1922-ben, s magunk is ott vagyunk a süllyedő gályán. Ebben a fejezetben van a kötet legjobb költeménye is: *Néma harang az ör-toronyban*. Harang függ egy magas toronyban; mindent lát, hall és érez, de nincsen nyelve, amellyel az ezernyi benyomásnak kifejezést tudna adni. Gyötrődik, vergődik, s lassanként érik meg benne a vágy, hogy szive pótolná hiányzó nyelvét, ez zengené világgá mindazt, ami énjét betölti. És ha megreped az érzelmektől tulcsigázott szív, akkor betöltötte hivatását. Szép gondolat; és a megkapó lendület, amivel kifejezésre jut, különösen becsessé teszi

a költenényt. Az egyszerűbb érzések, de a súlyosabb gondolatok kedvelői is egyaránt örömmel fogják Szombai-Szabó István verses kötetét forgatni. *Dr. Rajka L.*

Gyermek-csere. Érdekes eset történt közelebről Munkácson. Az odavaló kórházban egy keresztény anyának is, egy zsidó anyának is fiugyermeke született. Az ápolónők a két gyermeket egy teknőben fürösztötték meg és a fürdés végén nem tudták megállapítani, hogy melyik fiu a keresztény és melyik a zsidó anyáé. Az orvosok végül is egyik gyermeket szoptatás végett odaadták a keresztény, a másikat a zsidóasszonynak. Csakhogy nyolc nap múlva nagy komplikáció következett be. A zsidó vallás szerint ugyanis nyolc napon belül a fiugyermeken végre kell hajtani a körülmetélést. A zsidó asszony is körül akarta metéltetni a nála levő fiut, ez ellen azonban a keresztény asszony kézzel lábbal tiltakozott: mert hátha az ő fia az a másik! Végül is a körülmetélést elhalasztották arra az időre, mikor a fiuk arcán föl lehet ismerni, hogy melyik kinek a gyermeke.

Élet falvainkon.

Buzdításul azoknak, akik még nem mozdultak meg, dicséretül azoknak, akik lelkesen dolgoznak és emlékezetül a jövő számára újabb sorozatát közöljük a faivaink kulturális életéről szóló beszámolóknak.

Műsoros estély Szovátnán. A tél folyamán az Iparos-egylet több estét rendezett. A műsor rendszerint *Petőfi* verseiből volt összeállítva. A nagy dalnokról *Földes Zoltán* tanító beszélt ez este.

Jan. 13-án és 14-én nagyobbszabású műsoros ünnepségekkel fejeződtek be a sorozatos esték. Ez alkalommal (mindkét napon) előadták *Gyallay Domokos*-nak kitűnő falusi jelenetét: „Az új bíró, vagy ki fizeti meg a káposztát?” című dialogot is (megjelent az ajándék Naptárban). Az előadók *Jeremiás József* és *Bokor János* helybeli gazdák voltak. Harsogó kacagást váltott ki a nagyszámú hallgatóságból a kitűnő, ötletes kis történet. — Kis iskolás leánykák szépen énekelték el az „Éj van csend és nyugalomnak éje” kezdetű *Petőfi*-dalt. Pompásan szavalta el *Földes Zoltán*nak „*Petőfi Erdélyben*” c. versét *Jeremiás Rózsa*. Szépek voltak a dalnok arcképét megkoszorúzó nemtők: *Borbély Ecike*, *Gampe Baba*, *Sándor Zsuzsika*, *Orbán Etelka* és *Szigyártó Zsuzsika*. Kedvesen szavaltak: *Deák Erzsike* és *Földes Lórika*. Kitűnő tréllás dalt (kuplét) énekelt el Szováta-fürdőről *Schwarz József*. Jól végezte dolgát a népdalkör, amely népdalegyveleget adott elő a *Beke Árpád* vezetésével. Pompás volt a *Kelemen Gizike* magánjelenete. A műsort — mindkét este — pár óráig tartó táncmulatság követte. A közönség jó hangulatban s a legnagyobb rendben oszlott szét. *F. Z.*

Ólthévíz ünnepe. A *Petőfi* esztendeje az ólthévízi magyarság életében sem tűnt el nyomtalanul.

A *Dávid Ferenc-Egylet* óév estéjén, *Petőfi* emlékének áldozván, a régi fényét gyújtott új szövétneket. Az estélyt a D. F. E. ifj. vegyeskara nyitotta meg a „*Honfidal*” elénekülésével, majd az egylet elnöke ismertette az összeövetel célját, mely után a „*Jövendőlés*” c. költeményt *Sigmond Kálmán* helybeli unitárius énekvezér, „Egy gondolat bánt engemet...” *Kovács Gyula* datki tanító szavalták nagy hatással. Az ifjuság köréből *Asztalos Miklós*, *Kolcsár István*, *Kóródi Anna* továbbá *Révész István* szerepeltek, *Sigmond Kálmánné* az „*Állj meg feleségem...*” című költeményt szavalta nagyon szépen. Tartalmas felolvasás keretében méltatta *Petőfit* *Szén Mihály* datki unitárius lelkész. Nagy hatást keltett *Sigmond Kálmánné* és *Szász Sándor* éneke, kik a „*János Vitéz*” c. dalműből adtak elő énekeket. Az estély műsorának kiemelkedő pontja *Kisgyörgy Imre* helybeli unitárius lelkész, a D. F. E. elnöke szaválata volt, ki teljes átérzéssel adta elő *Szabolcska M.*: „*Petőfi lelke*” c. nagyhatású költeményét. Az erkölcsileg, mint anyagilag nagy sikerűnek mondható estély tiszta jövedelme részben az egylet céljaira, kétharmad részben a *Petőfi* alapra, illetve az egyetemes egyh. adó csökkentésére fordított.

A nagybacsoni ref. iskola lélekemelő ünnep keretében áldozott dec. 17-én *Petőfi* szellemének. *András kántortanító* vezetésével mellett a növendékek szebbnél szebb *Petőfi* dalokat adtak elő. *Petőfi* személyét, munkásságát és jelentőségét *Hegedűs Mária* ref. tanítónő varázsolta lebilincselő előadásban a nagyszámú hallgatóság szívébe, aminek hatását csak emelte az iskolás gyermekek által meglepő készséggel előadott versek szavallása. A szép és építő hatású ünnepélyt *Nagy Elek* lelkész meleg szavai nyitották meg és zárták be. Mindenki azzal az érzéssel távozott, hogy a magyar életnek csakugyan pacsirtákra van szüksége, ha az adott körülmények között jövőjét biztosítani akarja.

Petőfi-est Szentábrahámon. *Petőfi* ünneplésében a maga szerény egyszerű módján helyet kért *Szentábrahám* ifjusága is: 1922. dec. 30-án este főlemelő ünnepélyt rendezett *Petőfi* emlékére. *Szabolcska Mihály* „*Petőfi lelke*” című szép költeménye nyitotta meg az ünnepélyt, melyet ifj *Máté Lajos* lelkész szavalt el teljes átérzéssel. „*Hegyen ülök*” és ennek folytatásaként „*Tarka madár*” vegyes karban énekelt az ifjuság ifj *József János* tanító vezetésével. Itt jól esik megjegyezni, hogy leányaink eredeti székely viseletben jelentek meg a színen. Sokkal jobban illik ez a viselet formás alakjukhoz, mint a városias, bluzos öltözködés. — „*A csárda romjai*” *Kovács Juliska* értelmes szavallatában áhitatos csendben és lelki gyönyörűséggel halgatta végig a közönség. Azután megjelent a színen, megfelelő öltözetben, betyárosan *Keresztély Géza* és elénekelt kellemes, iskolázott hangján *hegedű*

kiséret mellett: „Fürdik a holdvilág” és „Árvaleányhaj” c. Petőfi-dalokat Most következett: Petőfi „Bolond Istók”-ja színre alkalmazva, melyet ifj. Máté Lajos lelkész dolgozott át színre és rendezett, megfelelő díszletekkel, három részletben. A darab előadása fokozott érdeklődés és nagy tetszés mellett folyt le. Szereplői voltak: Bolond Istók: ifj. Máté L. lelkész, Öreg: Beniczédi Márton tanító, Unokája: Lőrincz Zsuzsika, Az öreg fia: Kerestély Géza, Az öreg asszony: Kerestély Gézáné, Dédunokák: Lőrincz Áron és Kálmán, kik szerepeiket mind kellően játszották végig. — Petőfi „Alku”-ja került megjelenítésre, Juhászlegény volt: Gagyi Elek, szeretője: László Zsuzsika, az ur: Sziklai Jenő. Hegedű kíséret mellett énekelték és jelenítették meg a köztetszésnek örvendő szép párbeszédet, amely oly tapsot váltott ki, hogy ismételni kellett. Ezután Ábrányi Emil „Hang a Petőfi sírjából” c. költeményét szavalta: Kerestély Géza, melynek igazsága életünk, világunk rideg valóságának szomorúságát dobja be szívünkbe: mig szomorú lesz a világ ünneplése — „addig engem föl ne keltsetek”. — A szép erkölcsi siker mellett volt anyagi sikerünk is, amennyiben 400 Leu bevételünk volt, melynek 20%-át (82 Leut) irodalmi célokra a „Magyar Nép” érdemes szerkesztője kezéhez lelkész be is szolgáltatta.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETKÖZMŰVELÉS

Az élősövény készítése.

II.

A múlt alkalommal megismertük a sövény készítésére alkalmas cserjéket, fejlődési kivánalmaikat stb. Most lássuk kissé részletesen a szaporítási módok közül mint legfontosabbat, a magvetést.

A felsorolt fák és cserjék nagyrészt ismerjük, azok közül legtöbbet erdőkben, berkekben, tisztásokon, parkokban, utak szélén megtalálhatunk. Ezekről a növényekről leghelyesebben magunk szedhetünk magvakat, dugványokat stb. Igen sokszor elegendő egy-két fát, bokrot találni, róluk annyi magot, dugványt szedhetünk, hogy több száz méter hosszú élősövénynek szükséges csemetét szaporíthatunk.

Az erdei fák magvai aránylag igen kevés ideig csiraképesek, különösen ha a magvak száraz helyen, levegőn állanak. Így a csontmagvúak (som) legfeljebb egy, míg a bogyós termésűek (fagyal) csak egy fél évig csiraképesek. Éppen ezért ügyeljünk arra, hogy a magvak lehetőleg frissebbek legyenek. A magvak vetési idejét legjobban megmutatja nekünk maga az anyanövény, amelyről a magot szedjük, mikor annak

magvai jól meg vannak érve, már vethetők is. Így a legtöbb fa magvait nyár végén vagy ősszel vethetjük el. Ha valami oknál fogva nem végezhetjük a vetést ebben az időben, akkor, hogy a magvak tavaszig csiraképeségüket el ne veszítsék, részint pedig, hogy lassú csirázásnak legyenek kitéve, a téli időszakra kissé nedves homokba rétegezzük. A rétegezés a következőképpen történik: előveszünk egy megfelelő nagyságú ládát, melynek fenekére elterítünk egy ujjnyi sárga homokot, erre elhintünk egy-két sor magot, azután ismét homokot és magot. Így folytatjuk tovább, míg a magkészletünk tart. A maggal és homokkal megtelt ládát tavaszig pincébe tesszük vagy kint a szabadban teljesen a földre ássuk, kissé megöntözzük, betakarjuk. Tavasszal azután a magvakat a homokkal együtt vetjük el.

A nyárvégi és őszi vetésnek nagy hátránya az, hogy a tél folyamán az egerek magvetéseinkben igen nagy kárt tehetnek. Hogy ezt elkerüljük, ajánlatos a magvakat vetés előtt piros minium porfestékkel behinteni, avagy a sorok barázdáiba vetett magvakra olívan meszet vagy fahamut hinteni. Az egerek elleni védekezésre igen célszerű még, ha a magvainkat 4—5 óráig *petroleum emulzióba* áztatjuk és csak azután vetjük el. A *petroleum emulzió* házilag a következőképpen készül: 4 l. vízben forralás közben 175 grm. háziszappant apróra vágva feloldunk, mikor ez megtörtént, a tűzről levesszük és folytonos keverés közben ehhez a mennyiséghez 8 l. petroleumot öntünk és egy nyírfaseprűvel még alaposabban összekeverjük. Az így nyert 12 l. mennyiséghez még 12 l. vizet öntünk és ezzel kész az emulzió, amiben a magvakat ültetés előtt megáztatjuk.

Vannak magvak, mint pl. galagonya magvai, melyek, ha télen át rétegezve nincsenek, avagy ősszel nem vetettük volna el, a kemény magpáncéljuk miatt egy évig is elfeküsznek a földben, amíg ki tudnak kelni. Evégből — még az őszi vetésnél is — tanácsos az ilyen magvakat a vetés előtt két napig 40° C. meleg vízben áztatni. A lepényfa, akácia magvait vetés előtt rostára tesszük, a rostát hasonló nagyságú edény szájára helyezzük. Most a rostában levő magvakot keresztül az edénybe forróvizet öntünk és az egésze vastag ruhával betakarjuk. Az edényből vízpárák fognak a magvakra szállni és abban 1—2 óra alatt a csontkeménységű magvak megpuhulnak és így hamarabb is fognak kikelni. A csiráztatott magvak tavasszal hamarabb kelnek ki, így fejlődésükre az évben is több idő áll a növények rendelkezésére.

A *szilva* magvai igen hamar csiráznak, ezeket már legtanácsosabb szeptember hóban elvetni, természetesen nem mulasztjuk el előbb az egerek elleni védekezést megtenni.

Mikor a magvakat megszedtük, burokaiktól megtisztítottuk, némelyeket rétegeztünk, áztattunk, szóval vetésre elkészítettük, hozzá kell fogunk a magiskola talajának elkészítéséhez. Magiskolának lehetőleg jó tápdús, laza szerkezetű talajt és szélről védet helyet válasszunk. Ezután a területet jó mélyen felássuk, finoman elgereblyezzük és 130 cm. széles ágyásokra osztjuk. Egy-egy ágyásba 4 sorba kis kapával 4—5 cm. mély árkot spárga mellett készítünk. Ezekbe az árkokba vetjük a magvakat, a lehető legrikábban. Ha a magvak homokba voltak rétegezve, ez könnyen is fog menni, míg ellenkező esetben a finom apró magvakat — hogy ritka vetést eszközölhessünk — a vetéskor kell homok, fűrészpor vagy hamu közé keverni. Igen apró magvakat, mint pl. eperfaét, takaratlanul is hagyhatunk.

A magnak elvetése után tanácsos lesz a sorokat szalmás trágyával vékonyan behinteni, hogy a talaj nedvességét biztosítsuk. A további gondozás a szükség szerinti öntözésből és amíg a kikelt csemeték 4—5 levéllel bírnak, gyakori gyomlálásból áll. A kapáláshoz fogni csak akkor szabad, mikor már elég erős csemetéket nyertünk. Az első évben nyert magoncok a legfigyelmesebb vetés mellett is némely helyen igen sűrűek lesznek, hogy ezeknek szabadabb fejlődést biztosíthassuk, a túlsűrűeket a második év tavaszán óvatosan, gyökereikkel kiszedjük és vagy ritkábban kelt helyekre, vagy pedig külön ágyásokba ültetőfával beültetjük. Az átültetések alkalmával, hogy dúsabb gyökérzetet nyerhessünk, a gyökereket felére visszavágjuk és megöntözzük.

Az élősövénynek alkalmas cserjék másik fontos szaporítási módját a *dugványozást*, hogy miként végezzük, arra is megfogunk a jövő héten felelni.

P. Nagy Sándor.

A szabadkereskedelem érdekében, nagyon üdvös elvi jelentőségű dolgokban állapodiak meg a kolozsvári iparkamarák. Mindenekelőtt a maximálást illetőleg az utóbbi idők nyújtotta sok tapasztalat alapján rámutattak arra, hogy immár érvényesen meg lehet minden hatóság győződve afelől, hogy a valutának ilyen váratlan ingadozása közben ármaximálásról szó se lehet. Maximálni egyedül csak a nyereséget lehet, melynek azonban az egyes áruk természete szerint különbözőnek kell lennie. E tekintetben a törvény csakis az elsőrendű fogyasztási cikkeket vegye védelem alá, ellenben nincs értelme annak, hogy *maximálással* vagy *nyereségkorlátozással* védjék a fénytüzési cikkeknek fogyasztóit. A kamara tehát azt kívánja, hogy a nem elsőrendű fogyasztási cikkekre tegyék teljesen szabadabb a kereskedelmet. Bizonyos esetekre pedig minden

nyereség maximum állépése legyen szabad, nevezetesen olyan külföldi cikkekre, melyeknek az ára időközben annyira hágott, hogy az új mennyiséget már a réginek helyi kiskereskedelmi árán se lehet beszerezni. Kívánja a kamara annak rendeleti megállapítását, hogy az u. n. árufelhalmozás többé nem lehet büntetendő cselekmény. A törvénynek eme korlátozása ugyanis eddig a nagykereskedelemre nehezedett súlyos teherként és meggátolta a kereskedőt abban, hogy az esetleges olcsósági hullámokat kihasználja.

Jár-e bér munkáskizárás esetén a fölmondási időre. A kolozsvári elsőfoku iparhatóság érdekes perben hozott döntést, mely munkások és munkaadók között amiatt folyt le, mert több kolozsvári gyár kizárt munkásainak nem akarta megfizetni a munka megszüntetésétől számítva a két heti időre járó bért. A pert érdekessé az tette, hogy ez esetben a munkások a szerződést előbb fölmondták, de a 15 napos fölmondási idő lejártával a régi szerződés feltételeinek értelmében mégis munkában maradtak, de anélkül, hogy új szerződést kötöttek volna. Később azonban újra megkezdtek tárgyalásokat munkaadóikkal új szerződés kötés végett. Mivel ez nem sikerült, előzetes értesítés nélkül sztrájkba léptek. A munkaadók pedig azzal feleltek, hogy szintén előzetes fölmondás nélkül a többi munkásokat is kizárták. A munkások perrel éltek a gyárak ellen, melyet a fentemlített hatóság azzal utasított el, hogy *meghíusult egyeztető tárgyalások esetén ugy a munkásság, mint a munkaadók szabad kezét nyernék, ép annyira szabad tehát a sztrájk, mint a kizárás.*

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár 1923. január 31. —

1 dollár	= 467—	"
1 svájci frank	= 49—	"
1 francia frank	= 15.85	"
1 cseh korona	= 7.20	"
1 olasz lira	= 11.50	"
100 német márka	= 1.30	"
100 magyar korona	= 8—	"

Kolozsvári

Takarékpénztár és Hitelbank Rt.
Kolozsvár, Piata Unirii (Mátyás kir.-ter) 7.

Alaptőkéje: 16,000.000 lei.

Tartalékok circa: 15,000.000 lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron

Affiliált üzletei: Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár

r. t. Tordán, Udverhelymegyei Takarékpénztár

r. t. Székelyudvarhelyen. Alsófehérvármegyei

Gazdasági Bank és Takarékpénztár r. t. Nagy-

enyeden, Bognár és Szántó Erdélyi Kereske-

delmi r. t. Kolozsvárt.

Áruraktárai a vasuti állomás mellett.

MULATTATÓ

Egyszerű szívvvel . . .

Egyszerű a lantom,
Hangja cicomátlan;
Uram, ne neheztelj,
Hogy a frigszekrényhez
Énekelni álltam.

De te, óh szent felség,
Nem is azt vizsgálod,
Van-e dísz a lanton;
Te a lelket nézed,
Nem a cifraságot.

Jól tudom, ki vagy te:
Lelkek hal'gatója,
Tékozló fiuknak,
Kik lakodba térnek,
Megjutalmazója.

Százszor boldog az, ki
Útját arra vette . . .
Mert fiad már tudja,
Hogy te irgalom vagy; —
Jól tudom, ki vagy te . . .

Egyszerű a lantom,
Hangja cicomátlan.
Uram, te akartad,
Hogy a frigszekrényhez
Énekelni álltam . . .

Földes Zoltán.

A gyimesi vasút.

Erdély tündérszép földjének természeti csodákban gazdag titokzatos fellegvára az a hatalmas, körülbástyázott medence, a felcsiki lapály, amely a Hargita és a Csiki havasok közt húzódik meg. A közepén lassan hömpölygő Ott szedi össze a vizeit, de nem valamennyit, mert a tágos rónaságról álmodozó Tatros sok csacska kis patakot csalt el magával, hogy messze próbáljanak szerencsét. Ezek Moldovában a Szeret piszkos, agyagos hullámaiban vesznek el.

Apró, pántlikásra szabdaltszántóföldek borítják a síkságot, de a környező hegyeken sötét fenyők koszorúzzák a lejtőket, s nyújtanak segítő kezet a megélhetésre.

Az ősfenyők rengetegével borított Csiki havasok csöndességét alig 25 éve veri fel a dübörgő mozdonyok éles fűtye. A Tatros völgyét követve, itt vezet át a Keleti Kárpátok 300 km. hosszú gerincén a Tatár-

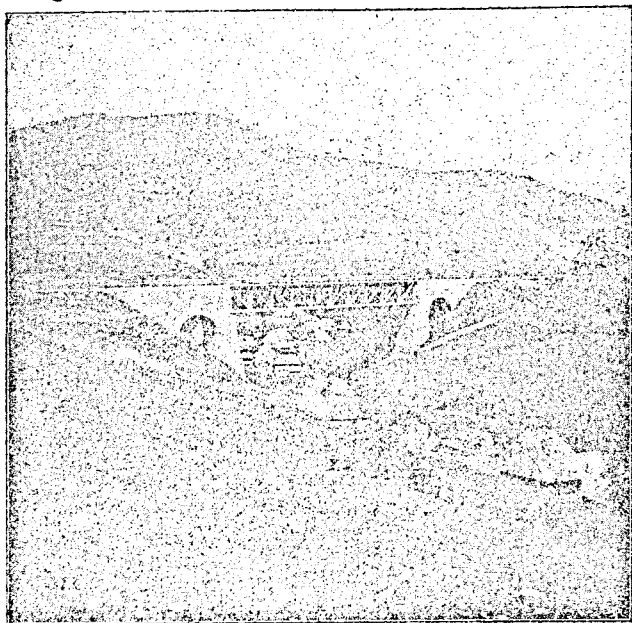
hágótól a Tömösi szorosig húzódó szakaszon az egyetlen vasúti vonal a *gyimesi vasút*. A Székelyvasútnak ez a nevezetes szárnyvonala Madéfalvánál veszbucsut a kavicsos lapálytól és vág neki a nehéz útnak, amely a havasokon túl, Moldvába vezet. Lihegve, dohogva kanyarag a Rákos patak szakadéka völgyén fölfelé, a Lóvési havasok belsejébe, ahol az ut mentén barátságosan integetnek a fehér mészkő szirtek. Fönt, a Rákos forrásvidékeinél azonban a vasútnak nagy nehézségekkel kellett megküzdenie s szemünket már nemcsak a természet, hanem a mérnöki tudomány alkotásai is gyönyörködtetik. Gyors egymásutánban következnek a 62 m. magas kőpillérek nyugvó *karakói*

A lóvési hidfő.

merész völgyáthidalás, a semmeringi műalkotások mellé sorozható lóvési viadukt karcsu oszlopokon nyugvó 7 ívű fehér kőhidja; majd egy 1221 m. hosszú alagút furja át a hegy gerincét, amelyen túl már elébünk tárul a mélyen bevágódó Tatros tágas völgye, a Gyimesi szoros és a régi határszéli állomásnak épített Gyimesbükki épületei, sűrű vágányhálózata, széles perronja.

Itt egyszerre megváltozik a tájkép. Kopár erdőken hegyek lábánál csángófalvak szétszórt házai lapulnak apró kertek, gyümölcsösök között. Amióta a szálas fenyők, terebélyes bükkök a Tatroson Moldvába us-tak, nemcsak a szoros szépségei fogyatkoztak meg, hanem a mindennapi kenyér megszerzéséhez is jóval több verejtéket hullat a csángó magyar. Küzködik, hogy az irtások helyét új erdőkkel ültesse be, ami azonban nehezen megy. Egyetlen megélhetési forrása az állattenyésztés lenne, de a hegyoldalokon elhuzodó havasi legelők bársonya s az itt ott elhuzodó erdők is cserben hagyták őket, amióta a Gyimesi szoros őrei, a kopár

Tájkép a gyimesi szorosból.

Tarhavas, a csucsos Javárdi, meg az agg Apahavas jajszó nélkül kellett, hogy végignézzék, miképpen hasítja beléjük barázdáját az agrárreform.

BCU Xántus Jánosné. U

A börbécs.

A börbécs nem mindenkor olyan békés, jámbor állat, amint azt közönségesen el szokták képzelni.

Ott van, mindjárt a Dömötör Sánd' uram Miskája. Nagy, fehér börbécs ez és igen veszedelmes portéka.

Valaha nyári bányá volt. Mint a kutya, úgy kísért a háziakat kertbe, házba, mezőre, erdőre, mindenüvé. A nyári külön kosztos szépen kihívott. A gyermekek el-eljászadoztak vele s játékból megtani ották döfni.

Ez irányban a különben korlatolt felfogású börbécsféle különös tanulékonytságot szokott mutatni. — Egyszer-kétszer kell tenyérral a szarva közé csapni, már harmadszor ő is neki háíráll s úgy rug-szkodik az embernek, hogy a tenyér minél nagyobb csattanjon.

Ilyen élvezetek és előtanulmányok között facsarodott a Miska kosda hatalmas börbéccsé.

Most aztán valóságos égedelem a Dömötör Sánd' uram életjén. Ha szabadjában van az udvaron, kutya, malac, borju, ember meg nem tud lenni tőle. Öklel föl mindent és mindenkit irgalmatlanul. Nyügölködik is az asszony eleget Sánd' uramon.

— Mi a tűz langjáért nem adja el? Még valakit egyszer nyomorékká teszen!

— Kár volna. Gyönyörű magállat! — véli ilyenkor kurtán az öreg.

Egyik vasárnap délután az uccában a legények

között éppen erről a börbécsről foly a szó. Elemlegetik a Miska viselt dolgait s Sera Gyuri, aki csak nem rég került haza városi szolgálatból, álmélkodva hallgatja. Egy kicsit bosszankodik is, hogy annyi szót vesztegetnek egy hitvány börbécsre. Utoljara valaki effelét talál mondani:

— Nem hiszem, volna a faluban ember, aki szarvon merné fogni.

Erre elhagyja a békettűrés Gyurit.

— Mit? Egy börbécsöt? Hát mind meg vagytok bolondulva?

Csittgatni kezdik:

— Nono, Gyuri! Te nem üsmered! A nem olyan börbécs!

Gyuri még inkább indulatba jő.

— Hátha hetvenhétyszer börbécs is! Mégis csak jűh a! Az ölembe kapom s úgy elhopocálom, mint valami kicsi bubát.

— Nohát mibe fogadjunk, hogy megfogni sem tudod? — vetik föl neki!

— Az életembe! — kiáltja nagy tüzzel Gyuri.

— Ne, ne az életedbe; — csendesül, — csak öt liter borba.

— Állom a fogadást! — s a kerges, erős tenyerek hatalmasan összecsatannak.

Alig esik ez meg, a legények közül a fürgébbek már is térengelik ki kettősrudakkal Dömötör uram udvaráról a veszedelmes fenevadat.

Csakugyan ritka, hatalmas állat. Méltóságos tartása, fehér pofáján a két nagy fekete vakisa önkéntelenül is a bikát juttatja az embernek eszébe.

Gyuri frissen eléje perdül. A börbécs hátrálni kezd. Gyuri nem sok természetrajzot tanult életében, de annyit könyv nélkül is tud, hogy nem szabad megvárni, míg a börbécs az öklelésnek neki lódul. Akkor aztán csakugyan nem született az az ember, aki megálljon előtte.

Azért, mialatt a börbécs hátrál, hirtelen mint a villámlás csap reá s két kézzel elkapja a börbécs két kacskaringós hosszú szarvát. Próbál egyet penderíteni rajta, de a börbécs keze alatt meg se inog.

Ember s állat mozdulatlanul állnak szemben egymással. A börbécs hatalmas, busa feje szinte a földre hajlik a legény két erős ökle alatt. Gyuri izmos combján megfeszül a harisnya. Ugy állnak ott megszegett nyakkal, egy rezzenet nélkül, mint valami szép faragott kép. A társaság öntudatlanul is érzi a jelenet szépségét, azért némán bámulják a mozdulatlan küzdőket.

Végre is unni kezdik a műélvezetet. Szölongatják innen-onnan a legényt:

— Jól van, Gyuri!

— Legény vagy, Gyuri!

— Elég immár Gyuri! Megnyerted a fogadást. Gyere menjünk Ábrahám urhoz, igyuk meg az áldomását! Gyuri azonban nem mozdul.

Végtére az erőlködésben kipirult képét a társaság felé fordítja s nagy szuszogások között nyögi szegyenkezve, kényszeredett hangon:

— Megyek is... halljátok-e... mindjárt, csak előbb jerjtek... segíjtek... *eresszük el ezt a börbécslet.*
Márkos Albert.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Sz. L., Pankota. Köszönjük az új előfizetőket. A lapot megindítottuk részükre. — K. K., Kálmánd. Az 52-ik számú lapunkban foglalt üzenet nem Fótisztelendő-ségedre vonatkozik. — K. B. ref. Ielkész, Szamosardó. Köszönjük a két új előfizetőt, ezután 3 példányt küldünk b. címére. — B. M., Székelykocsárd. Előfizetése az utóbb küldött 22 leuval 1922 dec. 31-én lejárt. — B. K., Nagybánya. Előfizetésül küldött 45 leut köszönettel vet-tük. — B. M., Iszló. Előfizetése 1922. nov. 16 án lejárt az utóbb küldött 22 leu beszámításával. — K. M., Atyha. Előfizetése 1922. dec. 31-én lejárt, kérjük a folytatólagos előfizetést. Naptárt küldtünk. — K. I., Nagykároly. Elő-fizetése folyó évi dec. 31-én jár le. Naptár elment. — Dr. D. I., Kézdivásárhely. Persze, hogy véletlenségről van szó. Naptár ment címedre. Üdvözet. — B. S., Kézdimárkosfalva. Előfizetése folyó évi apr. 1-én jár le. — H. V., Abrudbánya. Előfizetése folyó évi jun. 30 án jár le. — K. S., Mócs. Előfizetése folyó évi márc. 1-én jár le. — V. J., Szováta. Lapunk 1922. apr. 15-től jár címére, előfizetés címén eddig semmit sem vételeztünk be. Kérjük az előfizetés rendezését. — Az alábbiak elő-fizetése a jelzett időben lejárt: Z. J., Flomoródszent-márton. 1922. dec. 31. — Ifj. B. A., Lungyi M.-Gy.-Monostor. 1922. okt. 1. — H. D., Szépkényerü-Szent-márton. 1922. dec. 31. (Naptár árában 23 leut átvettünk). — K. P., Lupény. 1922. dec. 31. — K. Gy., Lupény. 1922. dec. 31. (Naptár elment). — K. S., Nagybánya. 1922. dec. 19. — K. L., Sepsibükszád. 1922. szept. 10. — A. A., Sepsibükszád. 1922. okt. 31. — B. P., B.-Hunyad. 1923. jan. 15. — B. K., Várfalva. 1922. okt. 15. — V. D., Várfalva. 1922. július 15. — D. M. 1922. okt. 15. — F. Zs. Várfalva. 1922. okt. 15. — B. F. Várfalva. 1922. július 15. — D. S. Várfalva. 1922. július 15. — H. F. Várfalva. 1922. július 15. — N. Gy. Nyárádszentmárton. 1922. július 15. — K. J. Toroczko. 1922. okt. 15. — Cs. J. Toroczko. 1922. okt. 15. — G. J. Görgényszentimre. 1922. okt. 15. — Fábian F. Görgényszentimre. 1922. okt. 15. — P. J. Görgényszentimre. 1922. okt. 15. — B. J. Kolozs. 1922. október 15. — L. M. Kolozs. 1922. okt. 15. — Sz. M. Kolozs. 1922. jul. 15. — G. I. Kolozs. 1922. jul. 15. — Sz. J. Kolozs. 1922. jul. 15. — K. A. Kolozs. 1922. jul. 15. — Kun Ádám Kolozs. 1922. okt. 15. — S. K. Désfalva. 1922. okt. 15. — R. F. Felsőszentmihály-falva. 1922. dec. 31. — L. Zs. Pétrozseny. 1922. okt. 15. — K. J. Szováta. 1922. okt. 15. — Cs. F. Szováta. 1922. okt. 15. — D. J. Szováta. 1922. okt. 15. — A.

F. Szováta. 1922. okt. 15. — özv. F. Károlyné Szováta. 1922. okt. 15. — M. J. Bhunyad. 1922. jul. 15. — K. J. Bhunyad. 1922. okt. 15. — R. F. Bánfihunyad. 1922. okt. 15. — B. P. Bánfihunyad. 1923. jan. 15. — B. J. 1922. okt. 15. — V. A. Kiskalota. 1922. okt. 15. — H. I. Kiskalota, 1922. jul. 15. — Cs. D. Kis-kalota. 1922. okt. 15. — F. K. Kiskalota. 1922. okt. 15. — Id. Kiss Lajos. Nyárádszentmárton. 1922. jul. 15.

NITROGEN
R.-T.
DICSŐSZENTMÁRTON

A legjobb tavaszi trágya a **MÉSZNITROGÉN.**

ÁLLANDÓ LERAKATOK:

Sváb Gazdasági Egyesület Temesvár,
Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület
Nagyszeben, Medgyes, Segesvár, Brassó.
Hann és Társa Kolozsvár.
Deutsch Andor Arad
ifj. Klein Lázár Nagyvárad

A „GLAUSCH“-FÉLE „HAEMATICUM“

aromaticus vas- és mangan elixir

a legnevesebb orvosok által ajánlva

vérszegénység, sápadtság,
étvágytalanság és gyenge
testi állapotoknál.

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! Napjában étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképvelet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

Olvassa a

„Magyar Nép“-et.